

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Dotazník o vývoji ponuky a dopytu na trhu úverov

December 2011

Zhrnutie

Prieskumu vývoja na trhu úverov vykonaného Národnou bankou Slovenska k decembru 2011 sa zúčastnilo celkovo 13 bánk a 5 pobočiek zahraničných bánk. Objem úverov klientom poskytnutých týmito bankami a pobočkami zahraničných bánk predstavoval k 31.12.2011 hodnotu 34,06 mld. EUR, resp. 96,42%-ný podiel na úveroch poskytnutých za celý bankový sektor.

Úvery podnikom v 2. polroku 2011 zaznamenali v porovnaní s predchádzajúcim polrokom len mierny nárast ich objemu, o 2,2%. Niektoré banky výraznejšie sprísnilí úverové štandardy (indikovalo 24,7% bánk), pričom u ostatných bánk v nich nedošlo k žiadnej významnejšej zmene. Čiastočné sprísnenie štandardov bolo zaznamenané vo všetkých kategóriách úverov, najmä pri úveroch veľkým podnikom a pri krátkodobých úveroch, a bolo ovplyvnené najmä očakávaniami týkajúcimi sa všeobecnej hospodárskej aktivity, pozíciou likvidity a perspektívami vývoja špecifickými pre dané odvetvie alebo podnik. V nasledujúcom období banky očakávajú ďalšie sprísnenie úverových štandardov. Dopyt po úveroch zo strany podnikov rástol len mierne, a len v prípade krátkodobých úverov. Vplyv na jeho pokles mali najmä stále investície a poskytovanie úverov ostatnými bankami.

Objem úverov poskytnutých obyvateľstvu hodnotenom období stúpol (o 4,8% polročne), pričom banky úverové štandardy na oba typy úverov zmiernili. V prípade úverov na nehnuteľnosti to ovplyvnila najmä konkurencia zo strany ostatných bánk. Z posledných hodnotených období je tiež pozorovateľný postupný pokles uvoľňovania podmienok poskytnutia spotrebných úverov. Dopyt obyvateľstva po úveroch na nehnuteľnosti poklesol, kým po spotrebných úveroch výrazne vzrástol.

Poznámka k spôsobu prezentácie agregovaných údajov:

Údaje v texte aj v grafoch sú uvedené vo forme tzv. **čistého percentuálneho podielu (ďalej len „ČPP“)**. Napr. čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu, je vypočítaný ako rozdiel percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli zmiernenie štandardov, na celkových úveroch, a percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli sprísnenie štandardov, na celkových úveroch. Zjednodušene povedané, jednotlivé odpovede bánk sú vážené priemerným objemom úverov príslušného typu za prvý polrok 2011. Presný postup výpočtu uvedeného ukazovateľa a agregácie odpovedí od jednotlivých bánk je podrobne vysvetlený v dokumente „Metodológia vyhodnotenia dotazníka“.

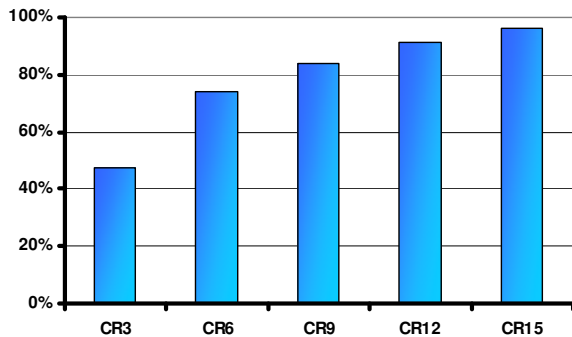
Výsledky prieskumu sú prezentované v agregovanej podobe. Správa je založená na názoroch jednotlivých bánk a nevyjadruje názory NBS.

Úvery podnikom

Situácia na trhu úverov podnikom

V bankovom sektore boli ku koncu roka 2011 poskytnuté úvery podnikom v celkovom objeme 18,98 mld. EUR, čo predstavuje medziročný nárast o 7,6% (resp. 1,033 mld. EUR), uskutočnený najmä v 1. polroku daného roka. Koncentrácia úverov v bankovom sektore sa oproti predchádzajúcim obdobiam výraznejšie nezmenila, avšak podiel bánk na objeme poskytnutých úverov podnikom ku koncu decembra 2011 mierne stúpol – podiel troch najväčších bánk na 47,5%, a podiel 9 najväčších bánk predstavoval 84% (Graf 1).

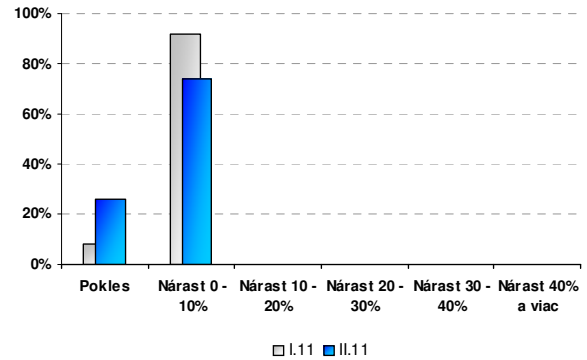
Graf 1 Koncentrácia úverov poskytnutých podnikom v bankovom sektore

CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov podnikom na celkovom objeme poskytnutých úverov podnikom.

Nárast objemu podnikových úverov (do 10%), ktorý zaznamenali banky a pobočky zahraničných bánk s celkovým trhovým podielom 74%, je oproti predchádzajúcemu polroku nižší, pričom sa prehĺbil aj pokles objemu podnikových úverov, zaznamenaný bankami s trhovým podielom 26% (ku koncu 1. polroka 2011 predstavoval 8%) (Graf 2).

Graf 2 Rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov poskytnutých podnikom

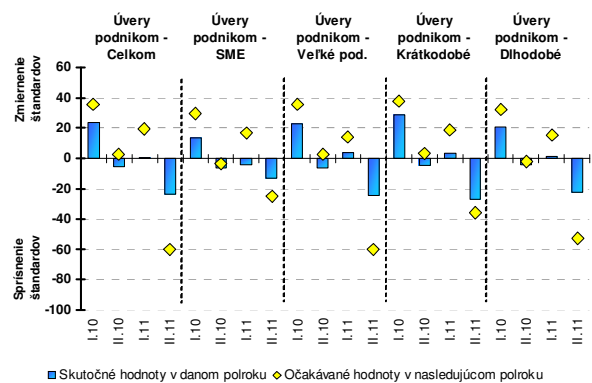
Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých podnikom. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úverov poskytnutých podnikom.

Vývoj na strane ponuky

Na rozdiel od predchádzajúcich hodnotených období za posledné dva roky, niektoré banky výraznejšie sprísnilo úverové štandardy na úvery podnikom (indikovalo 24,7% bánk), pričom u ostatných bánk nedošlo k žiadnej významnejšej zmene úverových štandardov na poskytovanie úverov podnikom. Čiastočné sprísnenie štandardov bolo zaznamenané vo všetkých kategóriách úverov, najmä pri úveroch veľkým podnikom (24,7% ČPP) a z hľadiska splatnosti najmä pri krátkodobých úveroch (26,9% ČPP) (Graf 3).

Pôvodné očakávania, indikujúce zmiernenie štandardov na úrovni cca 20%, ktoré banky predpokladali v každej kategórii poskytovaných podnikových úverov, neboli naplnené. V nasledujúcom období banky očakávajú skôr ďalšie sprísnenie podmienok poskytovania podnikových úverov (60,2% ČPP), ako to uviedla vyše polovica dotazovaných bánk, a to vo všetkých sledovaných kategóriách. Najvýraznejšie by sa to malo prejavovať pri poskytovaní úverov veľkým podnikom, kde čiastočné sprísnenie podmienok na ich poskytnutie uviedlo 60,2% bánk a pri dlhodobých úveroch (uviedlo 53,9% bánk).

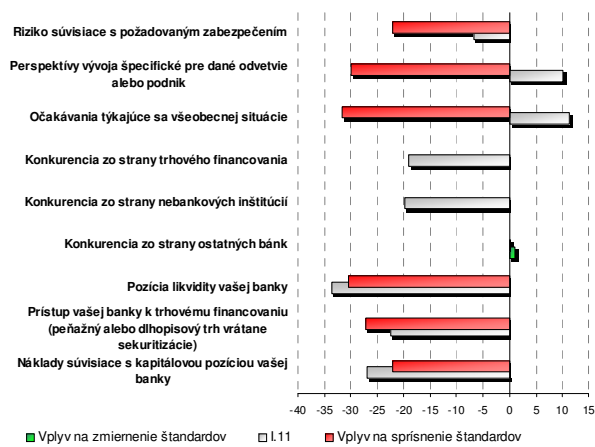
Graf 3 Zmeny v úverových štandardoch na úvery podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Grafu 4 vyobrazuje mieru vplyvu viacerých faktorov na sprísnenie úverových štandardov v 2. polroku 2011. Najvýraznejší vplyv mali očakávania týkajúce sa všeobecnej hospodárskej aktivity (indikovalo 31,7 % bánk – ČPP), pozícia likvidity (30,4% ČPP) a perspektívy vývoja špecifické pre dané odvetvie alebo podnik (29,9% ČPP). Medzi ďalšie faktory, ktoré viedli k sprísneniu podmienok na poskytovanie podnikových úverov, patrili prístup bánk k trhovému financovaniu, náklady bánk súvisiace s kapitálovou pozíciou a riziko súvisiace s požadovaným zabezpečením. Jediný faktor, ktorý úverové štandardy ovplyvnil smerom k ich zmierneniu, bola konkurencia zo strany ostatných bánk (1,1% ČPP). Vplyv uvedených faktorov na sprísnenie úverových štandardov bol pri štyroch faktoroch výraznejší a pri dvoch faktoroch takmer porovnateľný s predchádzajúcim obdobím.

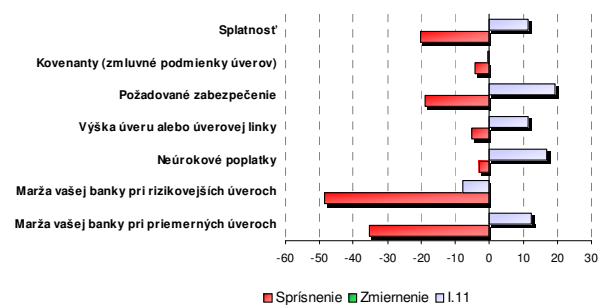
Graf 4 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery podnikom - Celkom

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Graf 5 ukazuje konkrétne zmeny v podmienkach poskytovania úverov podnikom, ktoré mali vplyv na ich sprísnenie. Na rozdiel od predchádzajúceho hodnoteného obdobia, keď boli úverové štandardy zo strany bánk prevažne zmiernované, mala na ich sprísnenie v 2. polroku 2011 vplyv najmä zmena v maržiaciach pri poskytovaní úverov, a to ako pri rizikovejších (uviedlo 48,4% ČPP bánk) tak aj pri priemerných úveroch (35,3% ČPP). Ďalšie zmeny, ktoré viedli k sprísneniu úverových štandardov, boli najmä zmena splatnosti úverov a zmena požadovaného zabezpečenia úverov (19% ČPP).

Graf 5 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov podnikom

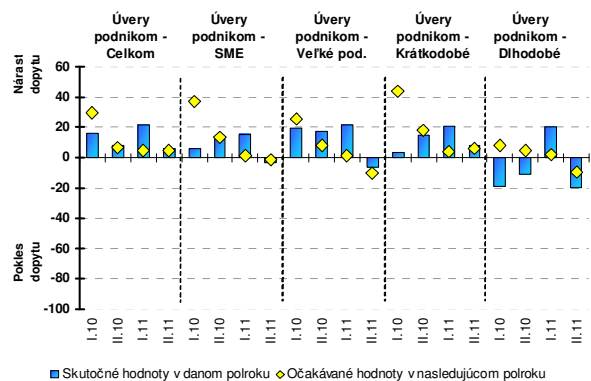
Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vývoj na strane dopytu

Pri celkovom hodnotení vývoja dopytu po podnikových úveroch možno konštatovať, že v 2. polroku 2011 v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami pokračoval len mierny nárast dopytu po úveroch zo strany podnikov. Tento mierny nárast dopytu však bol zaznamenaný len v jednej z hodnotených kategórií, a to krátkodobých úverov podnikom (uviedlo 8% ČPP bánk). Ostatné kategórie zaznamenali skôr čiastočné a v niektorých prípadoch aj podstatné zníženie dopytu. Zníženie dopytu po úveroch malým a stredným podnikom indikovalo 3,6% bánk (ČPP) a zníženie dopytu po úveroch veľkým podnikom 6,1% bánk (ČPP). Väčšina bánk zatiaľ žiadnu významnejšiu zmenu v dopyte po týchto druhoch podnikových úverov nezaznamenala. Najvýraznejšie zníženie dopytu bolo indikované pri dlhodobých úveroch podnikom (kde 27,9% bánk zaznamenalo čiastočné a 3,4% podstatné zníženie dopytu po tomto type úverov zo strany

podnikov). Očakávaná bánk ohľadom podnikových úverov vyjadrené v minulom hodnotenom polroku boli, až na výnimku dlhodobých úverov podnikom a úveroch veľkým podnikom, naplnené. V týchto dvoch kategóriách nastal skôr pokles v dopyte na rozdiel od očakávaní bánk smerujúcich k žiadnej významnejšej zmene v dopyte po úveroch. V nasledujúcom období banky žiadnu významnejšiu zmenu v dopyte po podnikových úveroch neočakávajú (uviedlo 83,5% dotazovaných bánk), resp. len veľmi mierny nárast dopytu pri krátkodobých úveroch. V prípade dlhodobých úverov a úverov veľkým podnikom banky očakávajú skôr ďalší pokles v dopyte.

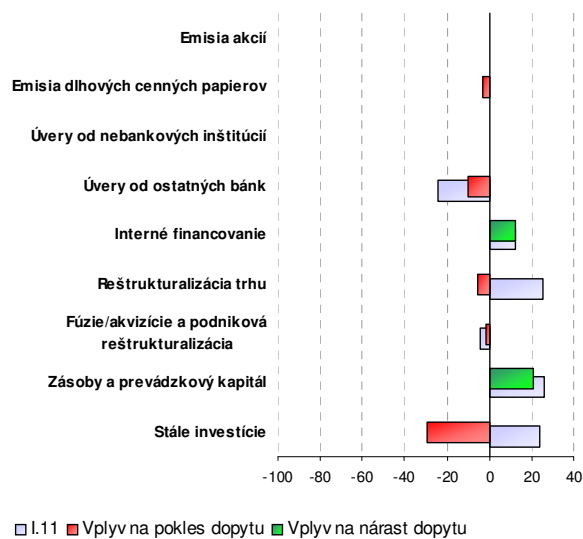
Graf 6 Zmeny v dopyte po úveroch podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vplyv na pokles dopytu v 2. polroku 2011 mali podľa dotazovaných bánk nasledovné faktory: stále investície (uviedlo 29,1% ČPP), poskytovanie úverov ostatnými bankami (10,4% ČPP), reštrukturalizácia dlhu, emisia dlhových cenných papierov a fúzie/akvizície a podniková reštrukturalizácia (Graf č. 7). Na druhej strane, dopyt pozitívne ovplyvnili a k jeho čiastočnému zvýšeniu viedli najmä zásoby a prevádzkový kapitál (20,7% ČPP) a interné financovanie (12,3%).

Graf 7 Faktory vplývajúce na zmenu dopytu po úveroch podnikom

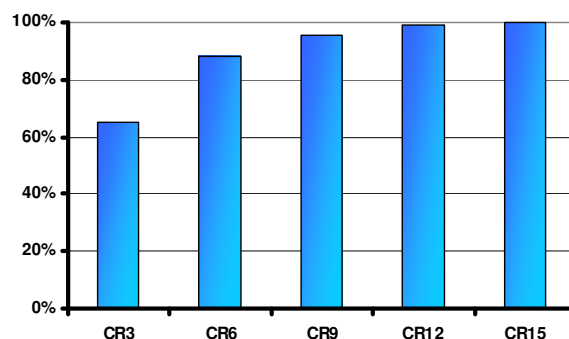
Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Úvery obyvateľstvu

Situácia na trhu úverov obyvateľstvu

Objem úverov poskytnutých obyvateľstvu v druhom polroku 2011 dosiahol 16,4 mld. EUR. V porovnaní s prvým polrokom 2011 to predstavuje nárast o 4,8% (a medziročný nárast o 10,8%, resp. o 1,6 mld. EUR). Podiel bánk na objeme poskytnutých úverov sa oproti minulému hodnotenému polročnému obdobiu výrazne nezmenil, podiel troch najväčších bánk naďalej predstavoval 65% a podiel deviatich najväčších bánk mierne stúpol na 96% (Graf 8).

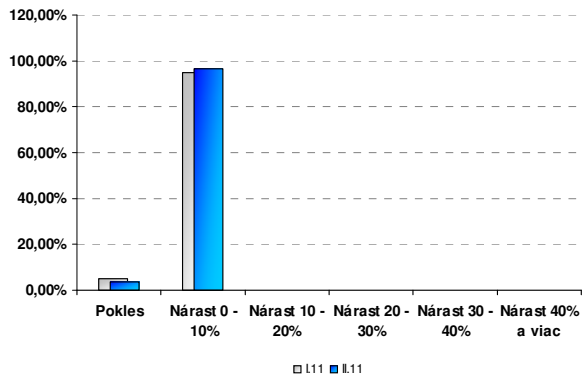
Graf 8 Koncentrácia úverov poskytnutých obyvateľstvu v bankovom sektore

CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov obyvateľstvu na celkovom objeme poskytnutých úverov obyvateľstvu.

V porovnaní s minulým hodnoteným obdobím sa výraznejšie nezmenilo ani rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu (Graf 9). Pokles v objeme úverov obyvateľstvu vykázalo menej ako 4% dotazovaných bánk, pričom u väčšiny dotazovaných bánk (96% trhový podiel) objem úverov mierne rástol (do 10%).

Graf 9 Rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu

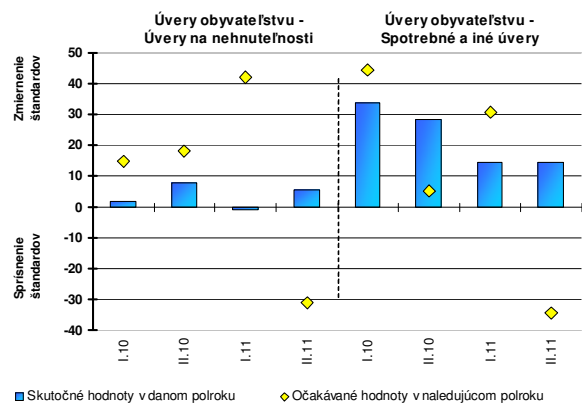

Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úverov poskytnutých obyvateľstvu.

Vývoj na strane ponuky

V prípade úverov obyvateľstvu väčšina bánk opätovne nevykázala žiadnu významnejšiu zmenu vo svojich úverových štandardoch, ako pri úveroch na nehnuteľnosti (87% bánk), tak i pri spotrebných a iných úveroch (67% bánk). Niektoré banky však úverové štandardy čiastočne zmiernili, pri oboch typoch úverov, pričom výraznejšie sa toto zmiernenie prejavilo pri spotrebných a iných úveroch (14,6% ČPP bánk). Zmiernenie štandardov pri danom type úverov bolo porovnateľné s predchádzajúcim obdobím (Graf 10). Z posledných hodnotených období je tiež pozorovateľný postupný pokles uvoľňovania podmienok poskytnutia spotrebných úverov. Očakávania bánk týkajúce sa úverových štandardov sa ani v tomto hodnotenom období nenaplnili, keď banky očakávali väčšie zmiernenie úverových štandardov ako na úvery na nehnuteľnosti tak aj na spotrebné úvery. V nasledujúcom období banky očakávajú čiastočné sprísnenie úverových štandardov na úrovni okolo 30% pre oba typy úverov obyvateľstvu, ktoré by sa malo výraznejšie prejať pri spotrebných úveroch (34,5% ČPP).

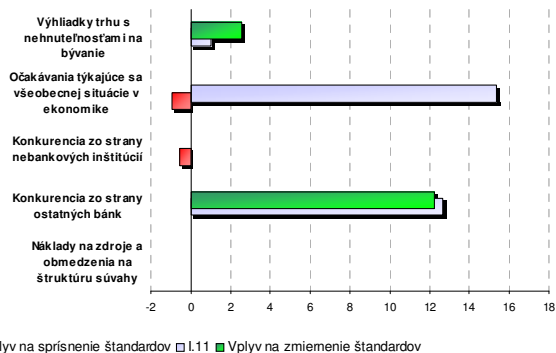
Graf 10 Zmeny v úverových štandardoch na úvery obyvateľstvu

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Najväčší vplyv na zmiernenie štandardov v prípade úverov na nehnuteľnosti malo zvýšenie konkurencie zo strany ostatných bánk (12,3% ČPP), na rozdiel od predchádzajúceho hodnoteného polroka, kde prevažovali skôr očakávania týkajúce sa všeobecnej situácie v ekonomike, v tomto polroku majúce skôr vplyv na sprísnenie úverových štandardov (Graf 11).

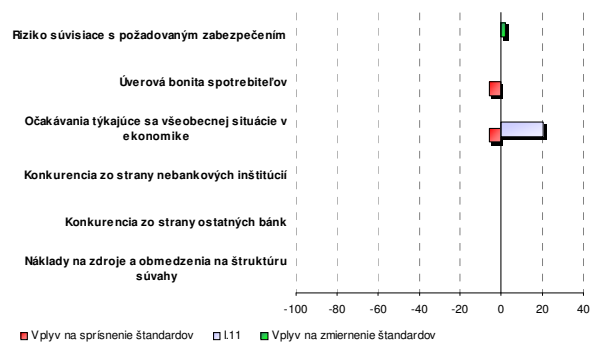
Graf 11 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu - úvery na nehnuteľnosti

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Jediný faktor, ktorý mal v 2. polroku 2011 mierny vplyv na zmiernenie úverových štandardov na spotrebné úvery obyvateľstvu, bolo riziko súvisiace s požadovaným zabezpečením, čo uviedli 2% bánk (ČPP), na druhej strane, očakávania týkajúce sa všeobecnej hospodárskej aktivity a úverová bonita spotrebiteľov úverové štandardy skôr sprísnilo (Graf 12).

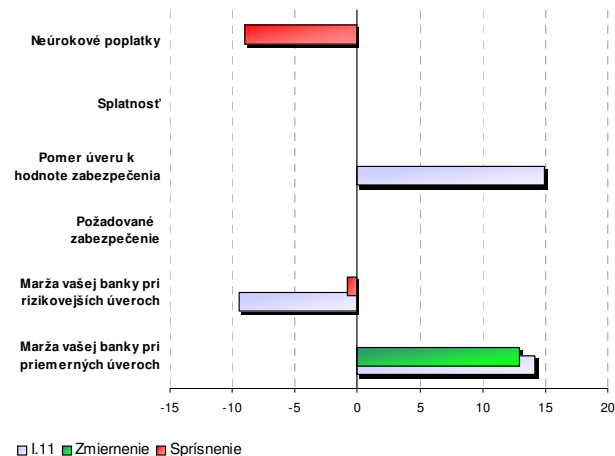
Graf 12 Faktory vplývajúce na zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu - spotrebné a iné úvery

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Zmena v podmienkach na poskytovanie úverov na nehnuteľnosti (Graf 13) sa týkala najmä nižšej marže bánk pri priemerných úveroch, ktorá viedla k celkovému zmierneniu úverových podmienok (12,9% ČPP), na druhej strane to však bolo čiastočne vykompenzované zvýšením neúrokových poplatkov (uviedlo 9% ČPP bánk).

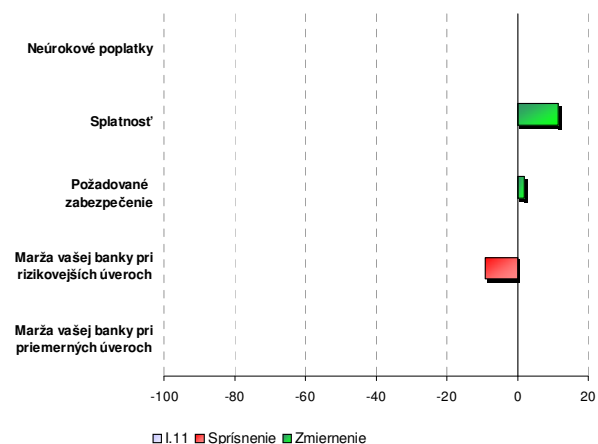
Graf 13 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov obyvateľstvu - úvery na nehnuteľnosti

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

V prípade spotrebných a iných úverov (Graf 14) mala na zmiernenie úverových štandardov vplyv úprava dvoch úverových podmienok, a to splatnosti úverov (11,3% ČPP) a výšky požadovaného zabezpečenia, pričom čiastočné sprísnenie štandardov zo strany niektorých bánk bolo z dôvodu zvýšenia marže pri rizikovejších úveroch (9,3% ČPP).

Graf 14 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov obyvateľstvu - spotrebné a iné úvery

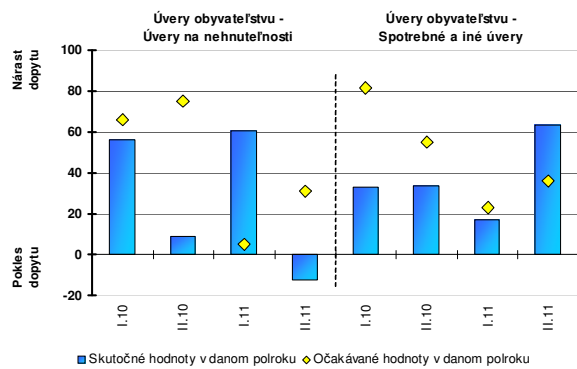

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vývoj na strane dopytu

Na rozdiel od 1. polroka 2011, kde bol dopyt obyvateľstva po úveroch na nehnuteľnosti výrazný, v tomto hodnotenom polroku dopyt poklesol (uviedlo 12,5% ČPP bánk), keď 42,6% bánk zaznamenalo čiastočné zníženie dopytu po tomto type úverov (Graf 15). Naopak, výrazne vzrástol dopyt obyvateľstva po spotrebných a iných úveroch (uviedlo 63,3% bánk - ČPP). Skutočný dopyt po úveroch na nehnuteľnosti ako aj po spotrebných a iných úveroch sa od predchádzajúcich očakávaní bánk líšil, keď banky predpokladali skôr jeho len mierny rast v prípade úverov na nehnuteľnosti a asi tretinový nárast v porovnaní so skutočným v prípade spotrebných úverov. V nasledujúcom polroku banky očakávajú čiastočné zvýšenie dopytu ako po úveroch na nehnuteľnosti (uviedlo 31% bánk), tak aj v prípade spotrebných a iných úverov (34,2% bánk).

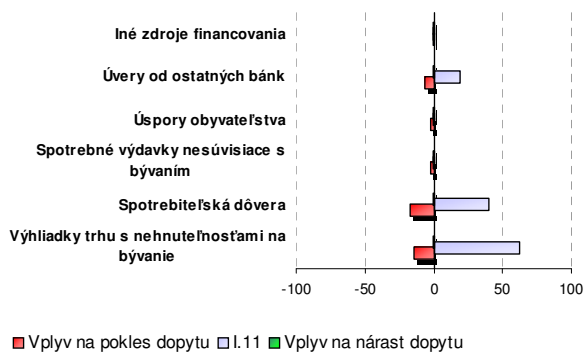
Graf 15 Zmeny v dopyte po úveroch obyvateľstvu

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vplyv na čiastočné zníženie dopytu zo strany obyvateľstva po úveroch na nehnuteľnosti mali viaceré faktory, najmä však spotrebiteľská dôvera, ktorú indikovalo 16,8% bánk (ČPP) a vyhladky trhu s nehnuteľnosťami na bývanie (uviedlo 14,7% ČPP bánk) (Graf 16), pričom tieto faktory v predchádzajúcom hodnotenom období vplývali na dopyt obyvateľstva po úveroch skôr pozitívne.

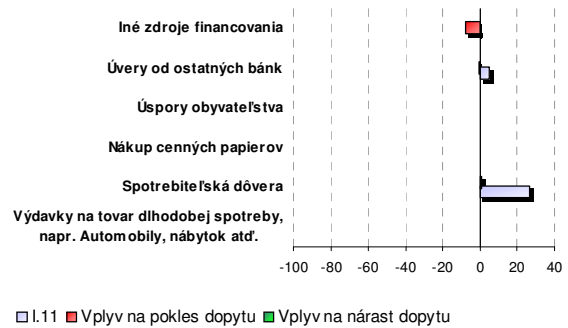
Graf 16 Faktory vplývajúce na zmenu dopytu po úveroch obyvateľstvu - úvery na nehnuteľnosti

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Hodnotené faktory v prípade spotrebných a iných úveroch výrazný vplyv na nárast dopytu nemali, dopyt mohli čiastočne negatívne ovplyvniť len dva faktory, a to iné zdroje financovania (uviedlo 7,6% bánk – ČPP) a poskytovanie úverov od iných bánk, čo sa však v celkovom výslednom hodnotení dopytu obyvateľstva po tomto type úverov neprejavilo.

Graf 17 Faktory vplývajúce na zmenu dopytu po úveroch obyvateľstvu - spotrebné a iné úvery

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.